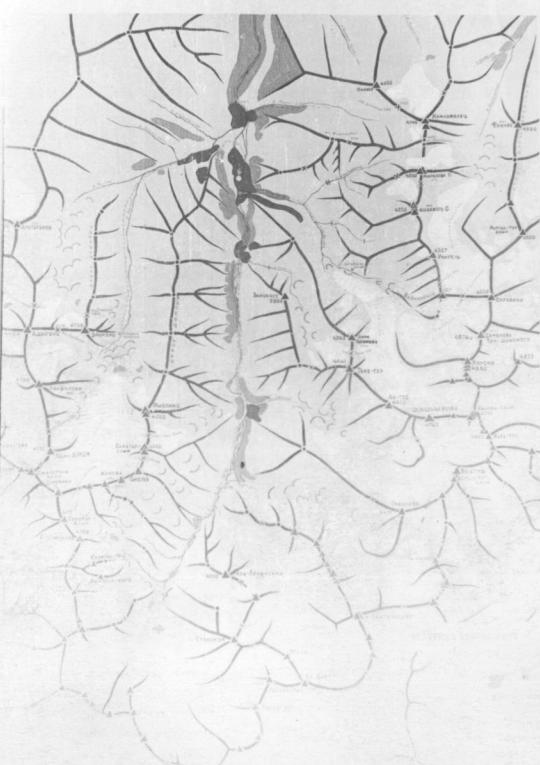

ОРОГРАФИЧЕСКАЯ СХЕМА АЛА-АРЧИНСКОГО ВЫСОКОГОРНОГО РАЙОНА

kelių metrų pločio duobė, nedidelio Ala-Arčos atsišakojimo vagoje. Kai vanduo būna labai "šiltas" ($+9^{\circ}\text{C}$) atsiranda mėgėjų pasimėudyti. Šalia baseino yra visoms alpinistinėms stovykloms tradicinė pirtis. Ji kaip ir virtuvė apkūronama saksa. Saksa, dideliam mūsy nustebimui, skaldomas akmenų amžiaus kirkiniu - tai yra paprastiausiai trupinamų akmeninių.

Tarpklio šlaitai statūs, jo kryptis iš pietų į šiaurę taip kad vakare, apie 17 val. Saulė klepiasi už kalnų ir prasideda naktės, otrs atvėsta. Pictuose virš stovyklos iškilusi sniegusta Rukatara Teko-Toro (4441 m) viršūnė. Tai vėlinių viršūnių matoma iš stovyklos.

Ala-Arčos rajonas randasi šiauriniuose Kirgizijos keteros šlaituose. Aukščiausias šios keteros taškas yra Semenovo-Tian-Čanskio pikas (4875 m), esantis į rytus nuo stovyklos vienoje keteroje su Skrebino (4630 m) ir Koronos (4850 m) viršūnėmis (žiūr. orografinė rajono schema).

Rytinėje stovyklos rajono dalyje užkopimai vykdomi iš Raceko Bivuako Aksajaus Ledyne pakraštyje į sekantėjas viršūnes: Semenovo-Tian-Čanskio III ekr., Koronos IV ir V s.k., Leisvos, Kortjos IV s.k. Bokso - II ir IV s.k. ir kitas. Vakarinėje stovyklos rajono dalyje užkopimai vykdomi į Adygine (4404 m) - I s.k., Savatar-Beši (4200 m) - II s.k., Panfilovo (4300 m), Eysenko (4200 m), III s.k. ir kt.

Ročiu lankenes, toliau esančios viršūnės rajono pictucciose.

Mes, vykdymai treniruojančią programą, pagal trečio etikyrio normas, pradėjome nuo užkopimų iš Raceko Bivuako. Nuo stovyklos iki Raceko Bivuako, kurie aukštis apie 6000 m v.y.l. maždaug 5 val. kelia. Pakilimo pusiaukelėje, išeinant iš miškų zonos, teko apsirūpinti malkomis. Toliau pakilimas vyksta stačia morena iki daubos, kurią skiria nuo Aksajaus ledyno jo šoninė morena. Daubos dugnu teka upeliukas su tinkamu gėrimu vandeniu. Iš čia įvykdome pirmuosius mūsy šio sezono įkopimus į viršūnę Učitelį (4527 m) - I b s.k. ir

Boks (4240 m) - IIa s.k.

Šiuo treniruočių metu susipažinome su Tien-Čanče kalnų charakteriu. Uolos labai susizėjusios, dažnai iš pirmo žvilgsnio tvirti atsikišimai vos prie jų prisiliestus trupa ir kronta žomyn. Daugolyje vietų kalnų keteros padengtos įvairaus stambumo akmenų sluoksniais, sudarančiais konusus. Šiaiš konusais patogu leistis, tačiau čia taip pat tenka labai saugotis "gyvų" akmenų.

II Netoli Raceko Bivusko mes radome alpinistų tarpe labai pagarsėjusių edelvaise (Leontopodium alpinum) šiedų (šier. horbaras), o taip pat mažiuočiai žinomų ir labai retai pasitaikančių edelvaisininių ramunių. Šios ramunės auga ant morenų kuckötais. Jų šiedai beveik nesiskiria nuo mums pažįstamų ramunių, tačiau koteliai trumpi ir padengti baltais pūkais. Auga edelvaicinės ramunės iki tokų aukščių, kur jau nebėra jokių augalų. Dažnai ledyno pakraščio morenose, tarp akmenų, pasirodo jų geltosi šiedai, nors temperatūra virš mūlio čia būna tik dieną, pasirodžius saulėi.

Sekančios mūsų treniruotės vyko Adygino rajone. Įkopimus vykdame iš Elektros Bivusko, kuris randasi spaugusioje žole aikšteliuje prie sraunaus Adygino upokšnio. Čia įvykdamo įkopimus į "50 metų VLKJS" (4200 m) - IIb s.k., "Savatyr-Baši" (4200 m) - IIa s.k. ir savarankiškai į "Elektro" (4050 m) - Ib s.k. viršūnes. (Užkopimų maršrutai atidėti Ala-Arča rajono oreografinėje schemaje). Tuo ir užbaigėme mūsų pasiruošimo ekspedicijai pagrindinių etapų. Stovykloje išbuvo me 19 dienų, nuo liepos 13 iki rugpjūčio 1 d. Orus buvo lietingas, (kaip vėliau sužinojome, Ala-Arčos tarpeklyje daugiausiai kritulių iškrenta liepos mėn.), tačiau nei vienas įkopimas dėl blego oro nebuvo atidėtas. Tuo ir posūčių ši alpinistinė stovykla, kad įkopimai vykdomi nepriklausomai nuo oro sąlygų. Lietų čia paprastai atneša pastovus vėjas vadintinas fenu. Šis vėjas ateina iš lygumų ir kildamas kalnų slaitais atsąla. Tai charakteringes adiabatinis procesus, pasitaikantis kalnuose. Tam tikrame aukštyje dėl atšalimo pradedama susidaryti debessys, iš debesų, priklausomai nuo aukščio, iškrenta lietus arba sniegas.

Kadangi šis vėjas paprastai p̄pasideda dioną, tai jo etnočetas lietus įkopimams beveik netrukdo, tačiau poilsij~~my~~ jis mums labai dažnai gaudindavo. Dažnai mes su pavydu ūnredavome i toli apačioje saulės apšviestą slėnį ir grūnedavome virš nūsų galvų tirštėjantiems debesims. Raik

Reikia pažymeti labai didelį tarpeklio upelių skraunamą dėlko vanduo nespėja išilti, pvz. Ala-Arča upelių temperatūra stovyklos riboje liepos mėnesį laikosi apie $+6^{\circ}\text{C}$, o upeliukų Elektros bivuako vietoje vandens temperatūra tik $+1,5^{\circ}\text{C}$.

II D A L I S

L E R S K E J - A L A T A U . K A L N A G Ü B R I .

Baigiantis treniruotėms galutiniai pasiškėjo ekspedicijos į Karakolo tarpeklių planas. Visų pirmu sužinojeno, kad nei vienas alpinizmo instruktorius, nors dauguma jų labai norėjo, negali su manis vykti. Pasitarus su Kirgizijos TSR alpinizmo Federacijos pirmininku Stroikovu, priėjome išvados, kad galima ekspediciją vykdyti visiškai savarankiškai. Pagalbos užtikrinimui buvo sudarytos dvi savarankiškos ketveriukės. Numo todėl skubiai teko suairuoti dar vieną aštuntą dalyvį. Taip į ekspediciją buvo priimta III-jo atskyrio alpinistė Sandaros Liuda.

Per perę paskutinių dienų stovykloje vykdėme reikalingus formalumus, pratęjus pakartotinę medicinos kontrolę pas ekspedicijos gydytoją P. Pulevičių.

Ruošiant maršrutą aprašymus pasiškėjo, kad A. Romanovo 1959 m. ekspedicijos ataskaita dar nėra paruošta, nėra maršrutų aprašymų nei į Šeakstino, nei į kitas viršūnes. Teko gaudyti po vieną buvusių ekspedicijos dalyvius ir iš jų pasakojimų sudaryti įkopinių maršrutus. Stovykloje taip pat gavome Frunzėje ir Prževalsko gyvenančių alpinistų adresus.

Rugpjūčio 1 d. išvykome į Frunzę. Čia per dvi dienas gavome reikalingą inventorių (žiūr. skyrių Ekspedicijos aprūpinimas), nupirkome kai kuriuos produktus.

Rugpjūčio 3 d. anketi rytą autobusu išvažiavome į Prževalską, kuris nuo Frunzės yra netoli 400 km į rytus. Pradžioje važiuojame goru asfaltuotu keliu Čujaus slėniu. Trumpai susitojome nedideliuose miesteliuose, Kanto, Ivanovkoj. Kritoje didžiąjį Čujaus kanalą, kurio pravedimas žymiai padidino drėkinančios žemės plotą. Trumpai susitojome XIX a. pagarejuscies tvirtovės Teknako mieste.